

Dr. Rešid Hafizović, redovni profesor (oblast Islamska filozofija, akaid, tesavvuf i uporedne religije), predsjednik, Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu

Dr. Fatima Lačević, emeritus, (oblast Filozofija/Estetika), član, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Dr. Enes Karić, redovni profesor (oblast Tefsir/Komentar Kur'ana), član, Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu

VIJEĆU FAKULTETA ISLAMSKIH NAUKA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Na osnovu člana 103. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 33/17), člana 201. Statuta Univerziteta u Sarajevu, br. 01-1093-3-1/18 od 28.11.2018. godine i saglasnosti Rijaseta, Uprave za obrazovanje i nauku, 02-03-2-941-3/21 od 18.03.2021. godine i Senata Univerziteta u Sarajevu, 01-3-58/21 od 31.03.2021. godine, Odlukom vijeća Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu od godine, Odluke Dekana br. imenovani smo za članove Komisije za pripremu prijedloga i izvještaja o izboru jednog nastavnika u zvanju redovni profesor, puno radno vrijeme, na oblast „Islamska filozofija“. Na konkurs za zvanje redovni profesor, objavljen u dnevnom listu Oslobođenje, web stranici Univerziteta u Sarajevu i web stranici Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu dana 11.05.2021. godine prijavio se jedan kandidat: prof.dr.Orhan Bajrektarević.

Na osnovu pregleda prijave i predložene dokumentacije, ocjene naučno-istraživačkih i stručnih radova, pedagoškog i profesionalnog rada prijavljenog kandidata, Komisija podnosi Vijeću Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu sljedeći

IZVJEŠTAJ

Nakon uvida u dokumentaciju i obavljenih propisanih procedura u tekstu Izvještaja donosimo najznačajnije činjenice koje su poslužile kao temelj za prijedlog koji Komisija upućuje Vijeću fakulteta.

1. BIOGRAFSKI PODACI (CV)

Kandidat prof. dr. Orhan Bajrektarević je rođen u Špionici, općina Srebrenik. (BiH). Osnovnu školu završio je u Špionici, 1971. Gazi Husrev-begova medresa u Sarajevu, petogodišnji program (1976.), a Filozofski fakultet u Sarajevu (1981.). Boravio na studijskom usavršavanju ispred Republičkog Zavoda za međunarodnu razmjenu – oblast, islamska filozofija i arapski jezik – na Univerzitetu u Kairu u Egiptu (1986-1988). Postdiplomske studije pohađao u Sarajevu, Kairu i Zagrebu. Magisterij, Filozofski fakultet u Sarajevu, Teza: Ibn Rušd i problem destrukcije filozofije kod Gazalija (Dva filozofsko-polemička spisa unutar arapsko-

islamske srednjovjekovne filozofije), odbranjena 22. maja 1998. godine. Doktorat, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, Teza: Uticaj Ibn Rušda na razvoj moderne arapsko-islamske filozofije, odbranjena 7. jula 2011. godine.

Radni angažman:

- prevodilac za arapski jezik u Libiji (1982-1984.)
- prevodilac za arapski jezik u Banja Luci, 1985.
- glavni urednik islamskih informativnih novina „Preporod“ (1991-1992.)
- asistent na nastavnim predmetima „Islamska filozofija“ i „Tesavuf“ na Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu (1988-1998)
- viši asistent na nastavnim predmetima „Islamska filozofija I i II, Islamska filozofija sa tesavufom“ na Islamskom teološkom u Sarajevu (1998 -2002.)
- predavač na predmetima Islamska filozofija I i II, Islamska filozofija sa tesavufom (2003-2011. god.na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu
- docent na predmetima Islamska filozofija, Kasična islamska filozofija, Savremena islamska filozofija, Islamska filozofija sa tesavufom, Filozofija etike/Ahlak, na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu (2012-2016) godine.

Akademsko iskustvo:

Islamski teološki fakultet/Fakultet islamskih nauka u Sarajevu (od oktobra 1988.)
Imenovanja: asistent, viši asistent, predavač, docent, vanredni profesor.

Akademsko službovanje:

- član Upravnog odbora Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu (2002-2007)
- član Savjeta u u izdavačkoj kući El-Kalem” (1999. 2008.)
- direktor programa Diploma u islamskim naukama, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu (2007-2009)
- nosilac modula Uvod u islamsko učenje o Uzvišenom Bogu, svijetu i čovjeku, pri programu Diploma u islamskim naukama (od 2002)
- član Komisije za reformu nastavnog plana i programa na FIN-u (2004)
- član Građevinskog odbora za izgradnju studentskog doma za studente FIN-a (2005-2008)
- član Komisije za izdavačku djelatnost FIN-a (2007-2010.)
- član Redakcije „Zbornik Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu (od 2004.god.)
- član redakcije časopisa „Korak“ (2000-2013)
- član Redakcije časopisa „Putovi“ (2016)
- urednik u Izdavačkoj kući Dobra knjiga (od 2007)
- gostujući nastavnik na Filozofskom fakultetu u Tuzli (od 2014); nastavni predmeti: Islamska filozofija (zimski semestar) i Filozofija religije (ljetni semestar)
- šef Katedre za Islamsku filozofiju na FIN-u (od 2015/16.)

Nastavno-pedagoški rad:

Kandidat u statusu docenta i vanrednog profesora kontinuirano učestvuje u nastavnom procesu I, II i III ciklusa studija na predmetima naučne oblasti Islamska filozofija. Od akademske 2014/15.godine kandidat je gostujući nastavnik na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli.

Stručno usavršavanje: konferencije i skupovi

Kandidat je boravio na više konferencija i seminara u zemlji i inostranstvu od kojih, nakon izbora u zvanje docenta izdvajamo:

1. Konferencija Arapske lige pod naslovom Položaj palestinskih zatvorenika u izraelskim zatvorima, Bagdad, 9-14 decembar 2012. god.
2. Seminar o islamskoj kulturi i civilizaciji u Dohi, Katar, 1-14. marta 2013.
3. Seminar i festival arapske knjige, Kairo, 22.januara do 5. februar 2013.
4. Naučna konferencija o tradiciji muslimana Balkana „Ehli sunne vel-džemaa“, Sarajevo, 14.jula 2014.
5. Naučni skup Muhamed Ikbali i njegova Džavidnamera, Sarajevo, 30.11.2016.god.

2.SPISAK OBJAVLJENIH RADOVA DO PRIJAVE NA KONKURS

Izbor iz objavljenih radova (Bibliografija):

a) *Knjige:*

1. KLASIČNA ISLAMSKA FILOZOFIJA, (priređivač) hrstomatija, FIN, 2009, str. 490.

b) *Članci:*

Objavljivao je tekstove, studije i prijevode iz naučne oblasti arapske i islamske filozofije, filozofije jezika, filozofije religije, filozofije etike, orijentalistike i sufizma u Islamskoj misli, Takvimu, Preporodu, Dijalogu, Zborniku radova FIN-a, Vrhbosnensia i sl.Izdvajamo neke radove:

1. Islam i moderni svijet, pogovor djelu Muhamed Abduhu, *Rasprava o islamskom monoteizmu*, El-Kalem, Sarajevo, 1989, str. 194-206.
2. Islam i kršćanstvo u Evropi: ili polemike i sukob religija ili dijalog i tolerancija, , predgovor djelu Maurice Bucaille, Kur'an, Biblija i nauka, *El-Kalem*, Sarajevo, 2001, str.9-16.
3. Islam i seksualna kriza evro-američke modernosti: prevladavanje smrtonosne bolesti AIDS, pogovor knjizi Malik Badri, *AIDS/SIDA i kriza modernog svijeta u svjetlu islama*, uz izbor popratnih tekstova (koautor Dr Hamza Mujagić), El-Kalem, Sarajevo, 2002, str.381-402.
4. Ibn Sina – egzistencija i bit, *Takvim*, Sarajevo, 1990, str. 157-163.
5. Teorija poslanstva i vrijeme, *Takvim*, Sarajevo, 1991, str.27-34.
6. Ibn Rušd i pitanje vremenitosti svijeta kod Gazalija, *Zbornik radova FIN-a*, Sarajevo, 2002, str. 205-217.
7. Džemil Saliba, Atributi nužnog bitka (kod Ibn Sinaa), prijevod sa arapskog, bilješke i izvod iz teksta Ibn Sine, *Takvim*, Sarajevo, 1990., str. 164-180.
8. Grupa Autora, Arapska filozofska enciklopedija, tom I, izbor, bilješke i prijevod, *Takvim*, Sarajevo, 1991., str. 214-233.
9. M:A:Al-Iraki, Pjesnik Muhamed Ikbali i proces obnove, prijevod sa arapskog i bilješka, *Islamska misao*, Sarajevo, 1988.
10. Nacrt rada o položaju filozofije u islamu, *Vrhbosnensia*, Sarajevo, 1999., str. 312-317.
11. Katalog knjige 2000, El-Kalem, obradio i priredio ukupna djela u izdanju El-Kalema, uvodna riječ, četverijezično izdanje (bosanski, arapski, turski, engleski), El-Kalem, Sarajevo, 2000., str 63.
12. Islam u savremenom svijetu, pogovor djelu A.A, Sulejman al-Akil, *Veliki imami i vođe islamskog svijeta u savremenom dobu*, Sarajevo, 2008.
13. Vjersko-filozofska misao Muhameda Ikbala, *Zbornik radova FIN-a*, br.13, 2009., 231-243.

14. Neka filozofska imena i pojmovi u djelu Ahmeda Smajlovića, *Zbornik radova FIN-a*, br.14.2011.

Kandidat dr Orhan Bajrektarević uredio je i recenzirao brojne knjige, monografije i hrestomatije iz oblasti filozofije, religije, islamistike, književnosti, publicistike u izdavačkim kućama El-Kalem, Dobra Knjiga, Libris itd.

3.SPISAK OBJAVLJENIH RADOVA (KNJIGA I NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RADOVI) KOJIMA SE DOKAZUJE ISPUNJENOST UVJETA ZA IZBOR U ZVANJE VANREDNOG PROFESORA

Bibliografija:

a) Knjige:

- 1.Sarajevski uvod u arapsku filozofiju – kritika kritike filozofa (Farabi, Ibn Sina, Gazali, Ibn Rušd, Evropski averoisti, Rječnik), El-Kalem, Sarajevo, 2016, str. 236.

U knjizi se govori o arapskoj filozofiji, odnosno o Gazalijevoj i Ibn Rušdovoj filozofiji unutar srednjovjekovlja. U osnovi djelo govori o tri ključna pitanja. O vječnosti/nevremenitosti svijeta, o Bogu i Božijem znanju partikularija i o duši. Sadržaj knjige izlaže se kroz sedam cjelina koje nose sljedeće naslove: Uvodna rasprava (u kojoj se govori o fenomenu arapske filozofije i duhu toga vremena te o značaju Gazalijevoj i Ibn Rušdovog Tehafuta) ; Svijet (u kojem se raspravlja o vječnosti svijeta, o mogućnosti i nužnosti Božije volje, o vremenu i njegovoj mogućnosti, o vječnosti i mogućnosti svijeta); Bog (u kojoj se raspravlja o egzistenciji Boga, o Njegovom znanju partikularija, o Božijoj uzročnosti; Duša (o supstancijalnosti i spiritualnosti duše, o proživljenju nakon smrti - da li je duhovno ili tjelesno); Gazali i kritika filozofa (Gazalijeva kritika arapske peripatetičke filozofije, Gazalijeva kritika i problemi arapske filozofije); Ibn Rušd i kritika kritike (filozofska ili religiozna istina, svijet, znanje, um, kauzalitet, samoopovrgavanje filozofa kao filozofija); Uticaj Ibn Rušda na razvoj evropske filozofije (Pojava Aristotela i Ibn Rušda u kršćanskoj Evropi, latinsko-jevrejski ruždizam/averoizam i rana evropska renesansa, istina i metoda, Ibn Rušd i dijalog kultura i religija). Djelo prati i rječnik pratećih pojmova bosansko-arapski : termini su pisani na arapskom jeziku uz fonetsku i DMG transkripciju na našem jeziku.

a) Članci:

1. Kritička teorija savremenog arapskog društva i kulture: um i tradicija kod Muhameda Abida Džabirija, *Takvim*, 2013, str. 219-230.

Rad je vezan za savremenog marokanskog mislioca koji predstavlja vodećeg mislioca savremene arapsko-islamske misli i filozofije. Ima sljedeće podnaslove: San halife Memuna; Kritika arapskog uma; Dekadencija i pad arapsko-islamske kulture; Arap kao čovjek tradicije; Um i nova epoha arapske misli. Džabiri uvodi razlikovanje između racionalnog karaktera prirodnih nauka i racionalnosti tradicionalne filozofije kao metafizike i racionalnog karaktera vjerzakona i ona su važna za njegovu temeljnu racionalističku, filozofsko-kritičku poziciju. Rad prati petnaest bibliografskih jedinica uglavnom na arapskom jeziku.

2. Ahmed Emin i proces obnove arapskog svijeta: nova arabistika i vjerska misao, Takvim, 2015, str. 165-177.

Ahmed Emin pripada savremenim egipatskim arapskim misliocima uz Osmana Emina, Kasima Emina i Ibrahima Matkura. Istakao se kao filozof, filolog i književnik. Rad ima sljedeće podnaslove: Ni panislamizam ni panarabizam; Udari kršćanskog fundamentalizma i evropocentričkog orijentalizma na svijet islama; Prvi svjetski rat: evropsko obaranje svjetske islamske države/hilafeta (622-1918/24); Nova arapska misao: jezik i žargon; Arap kao čovjek svijeta i evropski uticaji: nauka bez ateizma. Rad prati petnaest bibliografskih jedinica na arapskom i engleskom jeziku.

3. Ali Sami Neššar i jezik autentičnosti, *Glasnik Rijasetu IZ-u BIH*, 3-4, 2016, str. 239-249. Rad prate sljedeći podnaslovi: Muslimanska filozofija kao nova filozofija vjere; Formativni period islama i pad islamskog u naukama; Mislilac na islamski način: i vjera uma i um vjere; Kritika islamskog uma u savremenosti; Nova teologija ešarijskog kelama i žargon autentičnosti. Neššar ustvrđuje da se klasična islamska filozofija/felsefa, u principu, svodi na njenu grčko-helenističku inspiraciju i da, prema tome, i njeni veliki predstavnici, Kindi, Farabi, Ibn Sina, Ibn Tufejl, Ibn Hazm, Ibn Rušd i drugi filozofi, oni koji su mislili unutar i na tragu antičke grčke filozofije, a s obzirom na filozofsku tradiciju i djela koja su nam ostavili, ne izražavaju islamsko-filozofsku autohtonost i autentičnost filozofske misli kod muslimana.¹ U tom smislu Neššar pravi razliku između dvije vrste imenovanja: *ashabu-l-felsefa el-islamiyya*, *islamski filozofi*, oni koji su predmet njegove kritike i *ashabu-l-felsefa el-muslima*, *muslimanski filozofi*, izraz koji Neššar preferira. S druge strane Neššar smatra da sva njegova djela i studije, sve knjige i projekti izražavaju suprotstavljenost onima koji smatraju da se muslimanska kulturno-civilizacijska ostvarenja pa i filozofska u osnovi podvrgavaju grčko-helenskoj i helenističko-kršćanskoj misli i filozofiji. Taj mit on razobličava i insistira na muslimanskoj autentičnosti.

4. Pojava islamske filozofije i duh vremena, *Zbornik radova FIN-a*, br. 18, str. 207-221.

Rad govori o fenomenu nastanka Islamske filozofije i društveno-istorijskom kontekstu njene pojave. Prati se grčko-helenistička i indo-pakistanska tendencija ove filozofije. U centru geopolitičkog interesa jeste Mediteran bez obala, i sjeverna Afrika, i muslimanska Španija i Južna Evropa, Sicilija i sardinija, današnja Italija. U radu su navedeni sljedeći podnaslovi: Recepcija antičke nauke i širenje filozofskih znanja; Filozofija kao komentar Aristotela i interpretacija objavljenog zakona; Etabliranje filozofije u Španiji: Ibn Rušd ili od opkoljenje do emancipirane misli; Kritika teološkog uma i otkriće najvišeg racionaliteta; Pokušaj sinteze i novo polazište: uticaj evropo-renesansnog sredozemlja. Rad prati dvadeset i pet bibliografskih jedinica.

5. Ikbāl i Niče: savršen čovjek i natčovjek, *Zbornik radova FIN-a*, br. 17, str. 169-180.

U radu se govori o odnosu Ikbala i Ničea s obzirom na temeljnu kategoriju mišljenja i jednog i drugog mislioca na pojam Natčovjeka kod Ničea i pojam Savršenog čovjeka kod Ikbala uz sve sličnosti i razlike koje proističu iz filozofskog mišljenja svakog od ovih mislilaca. Rad ima sljedeće podnaslove: Uticaj Istoka; Orijentalno Ja i okcidentalno ne-Ja; Deva, lav i dijete; Duh razvoja i materija destrukcije; Svaki čovjek kao Savešen čovjek / Natčovjek. Rad prate trinaest bibliografskih jedinica.

6. Hodžićevo razumijevanje islamske tradicije, **pogovor** djelu Muhamed Okić, *Tumačenje Kur'ana u djelu Ibrahima Hodžića*, Tuzla, 2016, str.149-154.

Ibrahim Hodžić, kao šeriatski pravnik, VIŠT-ovac, vraća se na sami Kur'an i kur'anski tekst i kontekst. Da bi se oživio kur'anski tekst i učinio relevantnim u modernom svijetu on prije svega insistira na pravu i zakonu, na vjerozakonu, na *fikhu*, i to na pojmu „fikh hareki“, živom a ne na „fikhulevrak“, muzejiziranom islamskom pravu. Kur'anski tekst se ne može razumijevati u vakuumu, izvan društveno-istorijskog konteksta i to čak „dvostrukog konteksta, i ovog našeg i onog za vrijeme objave“, i onog u *tekstu* i onog izvan *teksta*, jer on, *tekst objave*, je uvijek u dinamičkom, djelatnom odnosu, u akciji, u aktivizmu, u pokretu, na djelu. Istovremeno, u razumijevanjima *teksta objave* ne smije prevladati ljudska komponenta i nabaciti se kao subjektivni, skriveni izvor prava, *fikha*, što su do sada, i nakon briljantnih analiza Ibn Tejmije, islamski pravници, skoro pa uvijek gubili iz vida. Upravo *fikh*, islamsko pravo, kao vjera na djelu unutar vjerozakona, predstavlja sami temelj islama, *akide*, islamskog vjerovanja, Kur'ana, on je ono jedino autentično islamsko što kroz povijest nije podleglo uticajima drugih, drugih kultura i civilizacija. Takvo nešto nije moguće kazati za *ilmulkelam*, za islamsku teologiju i filozofiju, za opću povijest islama, za *sufizam* i islamsku mistiku, za druge nauke u islamu.

4. MENTORSTVA NA II CIKLUSU STUDIJA

Mentor za magistarski rad bio je kandidatu

1. Osman Mehmedović, naslov rada: Kur'an u proznoj književnosti bosanskohercegovačkih pisaca u XX stoljeću, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 25.1.2017.god.

Član Komisije za odbranu magistarskog rada bio je slijedećim kandidatima:

1. Abdulah Husić, Izučavanje Tefsira u islamskim odgojnim institucijama u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 14.7.2016.
2. Muhidin Topčagić, Fazlur-rahmanovo razumijevanje islamske tradicije, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 18.5.2016.
3. Muhamed Okić, Tumačenje Kur'ana u djelu Ibrahima Hodžića, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 17. 12. 2015. g. na FIN-u.

SPISAK OBJAVLJENIH RADOVA NAKON POSLJEDNJEG IZBORA (TRI KNJIGE I NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI I STRUČNI RADOVI) KOJIMA SE DOKAZUJE ISPUNJENOST UVJETA ZA IZBOR U ZVANJE REDOVNOG PROFESORA

1. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI I STRUČNI RADOVI

Kandidat dr. Orhan Bajrektarević paralelno sa održavanjem nastave neprekidno se bavi i naučno-teorijskim istraživanjima, što dokazujemo njegovim doprinosom u izradi 3 autorske knjige (jedna u koautorstvu sa prof. dr. Almirom Faticem, profesorom FIN-a) i 13 naučnih i stručnih radova čiji spisak prilažemo.

a) Knjige:

1. SAVREMENA ARAPSKA FILOZOFIJA SA ELEMENTIMA FILOZOFIJE RELIGIJE , Fakultet islamskih nauka i El-kalem, Sarajevo, 2021.

Ibn Rušd i epoha modernosti: mediteransko-balkanski pogledi (Ali Sami Nešar, Ahmed Emin, hasan Hanefi, Muhamed Abid Džabiri, Zejneb Hudeiri, Abdurahman Bedevi, Madžid fahri, Anton, farah, Mustafa Abdurazik, Muhamed Amara, Kasim Mahmud, Ibrahim Matkur, Ernest Renan, Zeki nedžib Mahmud, Aburahman Taha).

Ova studija zasniva se na pitanju o postojanju savremene arapske i islamske filozofije u čijem centru se nalazi veliki muslimanski filozof iz Andaluzije, iz Kordobe Ibn Rušd, muslimanski filozof koji objedinjava savremene mislioece i filozofe arapskog ali i nearapskog svijeta unutar naučnih oblasti filozofije, religije, visoke kulture, književnosti, orijentologije i sl. Oživljavanje Ibn Rušda u savremenosti koje inicira kasni latinski averoizam i jevrejska i kršćanska filozofija evropskog novovjekovlja dovode do pojave niza savremenih muslimanskih mislilaca, teologa i filozofa koji uspostavljaju novu intelektualnu i društvenu klimu koja prevezilazi tradicionalne podjele svijeta na Istok i Zapad, na kršćanstvo i islam, na religiju i filozofiju, na teizam i ateizam, na nauku i religiju.

Ova knjiga bavi se rekonstrukcijom savremene teološke misli u islamu, rekonstrukcijom savremene filozofske misli u islamu i pojmom novog čitanja teksta , filozofskom, teološkom i humanističkom hermeneutikom teksta Ibn Rušda u savremenosti, Ibn Rušda kao velikog mislioca i šeriatskog sudije iz Kordove ali i velikog Komentatora antičkog filozofa Aristotela i njegovog filozofskog teksta. Na vidjelo izlaze brojni mislioci savremenog muslimanskog svijeta današnjice kao i nekoliko teorija savremenog čitanja Ibn Rušda: sekularna, religiozna i epistemološka, uz velike mislioece koji stoje na tim pozicijama tumačenja i razumijevanja teksta, muslimanske filozofske savremenosti, mislioece muslimanske ali i nemuslimanske provenijencije od kojih smo neke oslovili u samom podnaslovu ovoga djela.

Ova knjiga nastoji da da odgovor na pitanje postoji li savremena arapska filozofija i, ako postoji, a postoji, na čemu se temelji. U tom smislu pojavljuje se filozofska tradicija Ibn Rušda u novom, savremenom svjetlu i ona se nadaje kao ona nova osnova za utvrđivanje i prepoznavanja savremene arapsko-islamske filozofije.

2. ISLAMAZOFOSKI ESEJI (ka kritici muslimanskog uma), Fakultet islamskih nauka i El-kalem, Sarajevo, 2021.

Ova studija sastoji se od niza kraćih tekstova kao što su uvodni dio Pristup:šutnja i govor, Neka istaknuta imena i pojmovi islamske filozofije u djelu Ahmeda Smajlovića, Ikbala i Niče: savršen čovjek i nadčovjek, Povratak religije i religioznosti u 21. vijeku: Korm i kritika fenomena globalne političke religije, Kritika etičkog uma kod Muhameda Abida Džabirija, Evropa bez obala: povratak islamskog i sl. Neki od ovih tekstova su i ranije objavljivani ali su ovdje, uz nove tekstove, prilagodjeni i podvedeni pod ovaj naslov, islamozofski eseji.

Tekstovi koji slijede, autori i djela, pitanja i problemi, imena i pojmovi, analize i spoznaje, prelomljeni kroz prizmu kritike i samokritike uma modernog doba upućuju na nužnost promjene i samopromjene mentaliteta savremenog čovjeka jer je u pitanje doveden sam njegov opstanak. Djelo posebno problematizira neka otvorena pitanja savremenog muslimanskog svijeta a posebno arapskog kao što su odnos tradicije i modernog, odnos nacionalne i tradicionalne države i društva unutar muslimanskog svijeta, odnos islama i Zapada, pitanje savremene terminologije unutar islamskih nauka, moderne literature, prevodilaštva i sl.

Stoga odgovor na pitanje koje se pojavljuje unutar društvenog, kulturnog i političkog života modernog doba, odakle i čemu aktualnost islama danas, leži u odgovoru koji kaže-islama i muslimana radi, jer danas o islamu svi drugi govore više i glasnije od samih muslimana. Ta i takva pitanja i odgovore problematizira ova knjiga. Knjiga obrađuje teme, probleme i pitanja savremenog muslimanskog svijeta, posebno arapskog ali predstavlja i pokreće i pitanja Bošnjačko-bosanske tradicije, kulture, religioznog pluralizma u Bosni a sve to prelomljeno kroz jednu kritičku prizmu filozofske, teološke i kulturološke misli modernog doba, a posebno arapskog, bosanskog i evropskog prostora.

3. FILOZOFIJA ŽIVOTA U ISLAMU (Tradicija, Identitet, Savremenost (u koautorstvu sa prof. dr. Almirom Fatićem, nastavnikom tefsira / tumačenje i komentar Kur'ana na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu), Dobra knjiga, Sarajevo, 2021.

Ovo djelo nastoji da filozofiju i religiju upute jednu na drugu a onda da ih istovremeno okrenu spram pitanja i problema muslimanskog svakodnevnog života i djelovanja. To znači da se muslimanska neposredna vjerska praksa i obaveze prihvaćenog života u islamu iznova sagledaju, kao što su namaz, post, hadž, abdest, kurban, milostinja, brak, da se život i smrt u islamu sagledaju pod vidom znanja i spoznaja moderne vjere i religije, moderne filozofije i teologije.

Pisana je jednostavnim jezikom, tradicionalnim terminima koji proizilaze iz muslimanske tradicije našeg područja i naše vjerske običajnosti ali i samog kur'anskog i hadiskog teksta. Knjiga govori o elementima tradicije, identiteta muslimanskog i bošnjačkog, o dva međunarodna simpozijuma koji su održani u Sarajevu, jedan vezan za imama Ebu Hanifu i njegovu pravnu školu u šeriatskom pravu a drugi o imamu Maturidiju i njegovoj školi u našem islamskom vjerovanju. Djelo govori o svim ljepotama muslimanskog načina života, o blagodatima koje na Bog dželeshanuhu daruje, o sreći, o ljubavi i braku na tradicionalni islamski način, djelo je pisano tako da da svi uzrasti muslimanskog načina života, učenici, studenti, akademski građani, radnici i zemljoradnici mogu prepoznati i prihvatiti kao svoje.

b) članci:

1 „Povratak religije i religioznosti u XXI vijeku: Korm i kritika fenomena globalne političke religije“, *Takvim*, Sarajevo, 2018, str. 69-81.

Rad se zasniva na vrlo aktuelnom djelu Žorža Korma *Pitanje religije u 21. vijeku* a i drugim njegovim djelima kakvo je djelo *Prilog proučavanju multikulturalnih zajednica*, društveno-pravne i političke posljedice religioznog pluralizma, djelu koje je objavljeno na naš jezik još davne 71. godine. Rad nosi sljedeće podnaslove: Identitet između religije i politike, Religija kao politika: razvoj sekularizma, Politika kao religija: sukob nacije i religije, Naokolonijalizam i nasilje, Povratak religije kao bitne vjere u Boga.

2. „Džabirijeva hermeneutika: epistemološko čitanje Ibn Rušdova teksta“, *Zbornik radova*, Fakultet islamskih nauka, br. 22, str. 139-150.

Rad insistira na epistemološkom čitanju Ibn Rušdova teksta od strane jednog od najvećih modernih mislilaca muslimansko-arapskog svijeta Muhameda Abida Džabirija i nosi podnaslove Za kritiku arapskog uma, Jezik, govor i tekst, I muslimanski istok i muslimanski zapad, Za dijalog kultura i sl. Ovdje Džabiri izdvaja Bejan kao jedan od modela arapske kulture i arapskog jezika i preferira da , kada je Ibn Ružd u pitanju, nad sekularnom i religioznom modelu čitanja filozofskih tekstova pa i samog Ibn Rušda.

3. „Novi Ibn Ružd i povratak duha religije u savremenosti“, *Zbornik radova*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, br. 23, 2019, str.180-189.

Pojava Ibn Rušda u modernosti, arapskoj, muslimanskoj i evropskoj predstavlja novi most povezivanja Istoka i Zapada, islamske i zapadne civilizacije i umanjuje mogućnost svakog oblika vjerskog, kulturološkog ili političkog fundamentalizma. Rad nosi podnaslove Evropski neoaveroisti, arapski neorušdisti, Savremene tendencije čitanja i razumijevanja arapske misli, Novi filozofski dijalog i religije i kulture Mediterana.

4. „Pojam kur“anskog teksta u savremenoj arapskoj misli: Nasr Hamid Ebu Zejd i uvijek drugačije čitanja“, *Takvim*, Sarajevo, 2020, str. 29-45.

U radu je predstavljeno djelo savremenog Egipatskog mislioca iz naušne oblasti moderne teološko-filozofske hermeneutike, arapskog mislioca koji otvara nova čitanja kur“anskog ali i svakog drugog teksta pa i filozofskog.

Djelo ima podnaslove Tekst i metoda, Razumijevanje umjesto značenja: kritika selefijске metode, Jezik, tekst, umjetnost, Povodi objave i objavljeni tekst, Istina i tekst: autor i čitalac i sl. Uz Nasr Hamida se spominju i drugi savremeni autori na tom fonu, Muhamed Arku, Fatima Mernisi, Džabiri i drugi.

5. „Ibn Ružd danas“, *Logos*, Tuzla, 2020., str.85-92.

Razvoj nove filozofske tradicije u savremenosti i posebno arapske, vezane za Ibn Rušda događa se na oživljavanjima nove orijentalistike koja sada dovodi i do pojave ovog filozofa u novom, evropskom ali i novom arapskom svjetlu. Tu si poglavlja Ibn Ružd, prvi Arap evropljanin, Od Aristotela i latinskog averoizma do orijentalizma i neo orijentalizma, Ibn Ružd i arapska savremenost: religija, sekularitet, epistemologija, i sl. Novi arabizam i novi islamizam upotpunjavaju poneke praznine latinskog averoizma i evropskog orijentalizma afirmišući ga.

6. „Zajedničke tekstualne osnove velikih monoteističkih religija: jedinstvo poslaničkih objava i tradicija u islamu“, Pogovor djelu Mehmedalija Hadžić (Priredio) „Sa Božiji poslanicima i vjesnicima, mir s njima“, *Dobra knjiga*, Sarajevo, 2020., str.321-327.

Rad predstavlja analizu prevedenog djela Egipćanina Ahmeda Beranika o Bošijim poslanicima i prorocima u islamu i širim religioznim tradicijama i iskustvima religije na osnovama svetih knjiga, Kur“ana, Biblije i Talmuda a u okvirima mediteranskih tradicija i kultura izraslim na ovim osnovama. Unutar djela nalaze se i neka religiozne i kulturološke analize ovih tradicija koje se objedinjavaju u univerzalizmu religioznom i tradicijskom koji u sebi nosi islam. Tekst insistira na novim objedinjavajućim čitanjima religioznog tekstualnog i kulturološkog pluralizma.

7. „Ibn Ružd i dijalog kultura“, *Glasnik Rijaseta islamske zajednice*, , br.1-2., 2021., str. 79-86.

Rad insistira na društveno-historijskom i kulturološkom konteksti nastanka i razvoja islamske filozofije. Ova druga vlastita strana nastanka islamske filozofije, istočnjačka, ona koja je isposredovala grčku filozofiju i i mediteransku kulturu srednjovjekovlja i novovjekovlja modernoj Evropisada se pojavljuje kao nova i značajna za medjokulturološke i filozofske dijaloge u savremenosti. Rad nosi podnaslove Um i tradicija: grčka, arapska, islamska, evropska, Arapski čovjek i Evropa, Ibn Rušd i duh vremena i sl.

8. „Arkun i Dzabiri: dvije kritike uma“, *Glasnik Rijaseta islamske zajednice*, br. 3-4., 2021., str. 229-238.

Rad vrši i predstavlja komparativnu kritičku analizu dvije srudije o kritici uma u savremenosti, Arkunovu i Džabirijevu kao kritike arapskog i islamskog uma, i dva djela koja se, neovisno jedno o drugom pojavljuju u isto vrijeme iste godine. Ova dva autora i ove dvije studije igraju vrlo važnu ulogu unutar modenog arapskog i muslimanskog svijeta i okupljaju oko sebe brojne mislioce naročito moderniste koji insistiraju na novim čitanjima islamske i arapske tradicije i kulture kao jedne nove svjetske tradicije u nastajanju, ona koja teži aktivnoj i autentičnoj promjeni. Rad ima podnaslove Obnova vjerske misli, Um i njegova kritika, Kritika arapskog uma, kritika islamskog uma, Zajednički elementi dvije kritike i sl.

9. „Klasična kultura islama i pitanje razvoja: šeriatska kritika tesavufa ili neke zablude ezoterista i vrline egzoterista kod Gazalija“, Pogovor djelu Ebu Hamid el-Gazali „Razotkrivanje batinija“, *Dobra knjiga*, Sarajevo, 2021., str. 313-319.

Rad vrši analizu Gazalijevog filozofskog i mističkog djela a posebno ovog djela Razotkrivanje batinijakoje se odnosi ma mistike heretike u islamu koje i sam Gazali, iako mistik, kritikuje. Rad analizira meneljne tendencije sufijskog pokleda na svijet i istice pojedine zablude spekulativnog i ekstatičnog sufizma koji stoji nesoram vjerozakona, šeriata. Gazali je, nezadovoljan filozofijom kojom se aktivno bavio, nezadovoljan teologijom kojom se takodjer aktivno bavio a ne posljedku i samim sufizmom u kojem je našao izlaz naposljedku, i za svoju misao i za svoj život,

10. „Kur“anski tekst i dijalog moderne egzegeze i hermeneutike“, Pogovor djelu Almir Fatić (Priredio) „Savremene tefsirske studije“, *FIN, El-Kalem*, str. 350-355.

Ovaj rad predstavlja analizu i straživanje filozofsko-tefsirske studije pod navedenim naslovom i uočava znašaj savremene hermeneutike za razumijevanja studija oko Kur“ana, kur“anskog teksta i razuđenih kur“anskih nauka, i to naročito filozofske, teološke i humanističke hermeneutike ali i klasične egzegeze ili direktnog tumačenja teksta sa manjim značajem samog kontekst, istorijskog, jezičkog i svakog drugog- Rad se fokusira na tekstove koji nose značajna savremena muslimanska imena ali i nemuslimanska ništa manje značajna.

11. „Abdurahman Bedevi – oživljenje arapske filozofije i njenog nasljeđa u savremenosti“, *Muallim*, Sarajevo, br. 85., str. 16-20.

Rad predstavlja savremenog arapskog mislioca, filozofa, prevodioca, urednika, istraživača arapsko-islamske i zapadno evropske moderne filozofije i njihov moderni dijalog. Rad ima podnaslove Filozofska tradicija i savremenost: arapski i evropski mislioci u djelu bedevija, Arapsko-islamska filozofska istraživanja i studije danas, Novi interes za arapsku filozofiju, Filozofsko-umjetnička i filozofska djela kao tačka susreta Arapa i Evropljana danas i sl.

12. „Zeki Nedžib Mahmud i savremeni arabizam“, *Zbornik radova*, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, Sarajevo, br.24,2020. str.224-234.

Rad predstavlja modernog Egipatskog filozofa, mislioca i književnika čija djela predstavljaju izraz moderne arapske filozofije i modernog arabističkog pokreta u svim sferama savremenih arapskih društvenih, filozofskih, filoloških, religioznih, umjetničkih i drugih nauka. Rad ima podnaslove Između prošlosti i sadašnjosti, Razlika i jedinstvo, Naše vrijeme, Mišljenja iznad mišljenja i sl. Rad daje analizu sadašnjeg stanja u arapskom društvu i kulturi sa vizijom razvoja raznolikosti modernih arapskih društava i kultura u cjelini.

13. „Značenje straha u kur‘anskom tekstu“ (koautorstvo sa Almir Fatić), *Analiza Husrev-begove biblioteke*, Sarajevo. (priložena potvrda o objavljivanju za naredni broj Anala, br 42, 2021)

Rad predstavlja praćenje dva pojma kroz kur‘anski tekst i to pojma straha i gladi, i prati pojedina kontekstualna navodjena ovih pojmova kroz teks uz prigodne analize i pokušaje odcitavanja i interpretacije istih iz naše savremenosti. U kur‘anskom tekstu postoji više pojmova i izraza koji nose ili prenose značenje straha. U radu se navodi devet pojmova koji denotativno i konotativno ukazuju na neku vrstu bojazni i straha, pri čemu su ipak tri ključna, , takva, hawf i hašya. Svaki od ovih pojmova ima svoje filozofske, lingvističke, semantičke, semiotičke i druge vrijednosti.

2.STRUČNA USAVRŠAVANJA:KONFERENCIJE I SKUPOVI

- Medjunarodni Seminar i Konferencija Arapske lige i Crvenog krsta pod nazivom Dekleracija o ljudskim pravima, medjunarodno pravo i islam, Tunis, 16-29 04. 2019; Podnosilac izlaganja na sesiji O radu medjunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, naziv izlaganja: Posljedice zločina genocida u BiH.
- Medjunarodna konferencija Naučna misao imama Maturidija, Sarajevo, 2019., Sarajevo, 20-21.11.2019.god; Član naučnog vijeća Konferencije; Član organizacionog vijeća Konferencije; Učesnik Konferencije sa temom: Neki filozofski aspekti djela imama Maturidija
- Simpozij o arapskom jeziku pod nazivom, Arapski jezik u svjetskoj kulturi: arapski jezik u posredovanju medju kulturama Istoka i Zapada, Sarajevo, 18.12.2020; Učesnik sa temom Kritika arapskog jezika u kulturološkim modelima Muhameda Abida Džabirija (rad predviđen za objavljivanje u Zborniku Uprave za obrazovanje Rijasetu IZ u BiH za 2021.)

3.MENTORSTVA (doktorati, magistarski/master radovi)

a) Mentorstvo

- Mentor Samedinu Kadiću pri izradi doktorske disertacije pod naslovom “Razumijevanje pojmova znanja i vjerovanja u Ibn Tufejlomovom djelu Hayy ibn Jaqzan: povijest recepcije” (20.07.2020.)
- Mentor Osmanu Mehmedoviću pri izradi magistarske teze pod naslovom “Kur’an u proznoj književnosti bosanskohercegovačkih pisaca u 19. stoljeću“ (odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 25. 01.2017. godine)
- Mentor Hodžić Nevresu pri izradi magistarske teze pod naslovom “Kutbova teorija džihada i njezina percepcija na Zapadu (15.09.2020)

b)Članstvo u Komisiji za odbranu magistarskog/master rada kandidatima:

- Abdulahu Husiću (*Izučavanje Tefsira u islamskim odgojnim institucijama u Bosni i Hercegovini u 19. stoljeću*, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 14. 07. 2016),
- Muhidinu Topčagiću (*Fazlur-rahmanovo razumijevanje islamske tradicije*, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 18. 05. 2016),
- Muhamedu Okiću (*Tumačenje Kur'ana u djelu Ibrahima Hodžića*, odbranjen na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 17. 12. 2015)
- Smaji Mustafiću, *Izučavanje sufijskog tefsira u Bosni i Hercegovini u XX. stoljeću*. Magistarski rad odbranjen 04. 07. 2019. g. na FIN-u.
- Hasan Hasić, *Komparativno-kontrastivna stilografijska analiza prijevoda Kur'ana hafiza Sejjida Zenunovića i ostalih prijevoda Kur'ana*, predsjednik Komisije za ocjenu i odbranu, 23. 06. 2020
- Amir Mehić, *Prevođenje obnoviteljske tefsirske literature u Bosni i Hercegovini u drugoj polovini XX stoljeća*, Magistarski rad odbranjen 03. 09. 2020. na FIN-u
- Hafiz Špendi Fidani, *Izučavanje tefsira u islamskim odgojno-obrazovnim institucijama na Kosovu u XX stoljeću*, Magistarski rad odbranjen 19. 11. 2020. na FIN-u

4.NASTAVNO-PEDAGOŠKI RAD

Kandidat prof.dr.Orhan Bajraktarević je izabran za asistenta na Islamskom teološkom fakultetu/Fakultetu islamskih nauka 1988.godine na predmetima Islamska filozofija I i II, Islamska filozofija, tesavuf, nekoliko dana nakon smrti prof.dr.Ahmeda Smajlovića koji je predavao ove predmete i na čiji prijedlog, nakon Konkursa, je i uposlen.U zvanje Višeg asistenta izabran je 2001 . a u predavača 2005. a u zvanje docenta 2011.na osnovu saglasnosti Senata Univerziteta u Sarajevu.U zvanje vanrednog profesora izabran je 2017.Na Fakultetu islamskih nauka angažiran je na I , II i III ciklusu studija iz oblasti Klasične islamske filozofije, Savremene islamske filozofije, Islamske etike, Ahlaka.

Predaje na I i II ciklusu studija na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Tuzli i to nastavne predmete Uvod u islamsku filozofiju, Filozofija religije, Filozofske osnove velikih monoteističkih religija.

U svom dosadašnjem nastavno-pedagoškom radu prof.dr. Orhan bajraktarević je stekao i skazao visoko i zapaženo pedagoško iskustvoto postigao primjerne rezultate u komunikaciji sa studentima i profesorima Fakulteta.Zalagao se za reforme i didaktičko-edukacione programe na Fakultetu kao i adekvatne inovacije u predavanjima i zajedničkim projektima sa studentima, posebno u izradi studentskih eseja, i omogućavanjima priručne literature za izrade diplomskih, magistarskih i doktorskih radova.

Komisija ocjenjuje rad kandidata prof.dr.Orhana bajraktarevića u nastavnom procesu visoko profesionalnim i adekvatnim zahtjevima studijskih programa a naročito naglašava bogatu i vrijednu međuuniverzitetsku saradnju a posebno onu koja je vezana za arapski svijet a koju je ostvario u dosadašnjem stručnom i naučno-istraživačkom radu.

MIŠLJENJE I PRIJEDLOG KOMISIJE

Nakon što smo pregledali i pažljivo proušili biografiju i bibliografiju radova kandidata koji se prijavio na Konkurs, i nakon uvida u nastavno-znanstveni i pedagoški rad na temelju čega se vrši izbor jednog kandidata u zvanje nastavnika na oblast „Islamska filozofija“ te ukupnu dokumentaciju koju je dr bajrektarević priložio uz prijavu na Konkurs, komisija konstatira sljedeće:

- a) Kandidat dr Orhan Bajrektarević uz prijavu je priložio sve potrebne dokumente za izbor u zvanje redovni profesor u skladu sa uvjetima utvrđenim konkursom od 11.05.2021. godine
- b) Na temelju uvida u dostavljene dokumente kandidata dr Orhana Bajrektarevića Komisija je konstatirala da kandidat ispunjava sve uvjete za izbor u zvanje **redovni profesor** na oblast „Islamska filozofija“.

Pored prethodno navedenih formalnih uvjeta koje konkurs podrazumijeva, članovi komisije posebno ističu da kandidat dr. Orhan Bajrektarević ima bogato i raznovrsno iskustvo u nastavnom procesu na predmetima iz oblasti „Islamska filozofija“. Komisija je utvrdila da je kandidat prof.dr.Orhan Bajrektarević u periodu od izbora u varedni profesor ostvario zapaženo akademsko nastavno-stručno i istraživačko unapređenje u svim sadržajima i oblicima propisanim normativnim aktima za unapređenje u više nastavno-znanstveno zvanje. Izvođenjem nastave, učešćem u svim procesima nastavnog procesa, inoviranjem nastavnih i pedagoških metoda i svojim ljudskim kvalitetima i odnosu prema studentima kandidat je značajno doprinio vrlo visokom obrazovanju studenata iz navedene matične oblasti. U svojim znanstvenim i stručnim radovima kandidat obrađuje veliki broj veoma važnih, značajnih i aktuelnih tema i pitanja iz naznačene naučne oblasti i nastavnog predmeta što potvrđuju radovi sa priznatim pozitivnim recenzijama, njegova učešća na međunarodnim i domaćim znanstvenim i stručnim skupovima uz njegov ukupni stručni i javni angažman unutar akademske zajednice.

Na temelju prethodnih izloženih činjenica i uvida koji se odnose na rezultate postignute u nastavnom, pedagoškom, znanstvenom i istraživačkom radu, komisija jednoglasno zaključuje da kandidat dr. Orhan Bajrektarević ispunjava sve uvjete predviđene Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Senata Univerziteta u sarajevu za izbor u zvanje redovni profesor na oblast „Islamska filozofija“, u punom radnom vremenu.

Na temelju naprijed navedenog Komisija je saglasna u ocjeni da kandidat **Bajrektarević dr Orhan** u dosadašnjem zvanju vanredni profesor, ima sve stručne kvalifikacije kao i znanstveno-naučne i pedagoške kvalitete i odgovarajuće reference na temelju kojih ispunjava zakonske uvjete i kriterije za izbor u zvanje **redovni profesor** na oblast „**Islamska filozofija**“, te predlaže Vijeću Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu izbor Bajrektarevića dr. Orhana u predloženo zvanje sa punim radnim vremenom.

ČLANOVI KOMISIJE:

Dr. Rešid Hafizović, redovni profesor, oblast Islamska filozofija, Akaid, tesavvuf i uporedne religije, Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu

Rešid Hafizović

Dr. Fatima Lačević, emeritus, oblast Filozofija/Eстетika, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Fatima Lačević

Dr. Enes Karić, redovni profesor, oblast Tefsir/Komentar Kur“ana, Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu

Enes Karić

